

Kent Hakkını ve İyilik Hâlini Gözeten Kent Politikaları Çalıştay Raporu

Mekanda Adalet Derneği

26 Eylül 2023, 14.00-18.00, Postane.

Proje Koordinatörü: Bahar Bayhan

Proje Asistanı: Sena Nur Gölcük

Araştırmacı: Ayça Yüksel

Proje Danışmanları: Fatih Artvinli, İlker Kayı, Kumru Çılgın, Selma Karabey

Çalıştay raportörleri: Ayça Yüksel, Enes Kablan, Tansu Toprak, Tuğba Uçar

İçindekiler

1. Giriş

Çalıştay akışı ve katılımcılar

Oturum özetleri

2. İyilik hâline katkıda bulunan kentlere ulaşmaktaki engeller ve potansiyeller

3. Politika önerileri

4. Sonuç yerine: Değerlendirme ve hedefler

1. Giriş

Mekanda Adalet Derneği'nin Hollanda Kraliyeti Matra Programı desteğiyle yürüttüğü "Daha Adil Yerel Yönetimler İçin Kent Hakkını ve İyilik Hâlini Gözeten Kent Politikaları" başlıklı projede yaşadığımız kentler ile toplumun iyilik hali arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışıyoruz. Kentsel politikaların sağlık etkisini iyilik hâli kavramıyla çerçevesiyor ve politikalarda kentte yaşayanların iyilik hâlini gözeten bakış açısının nasıl anaakımlaştırılacağını tartışıyoruz. Bu anlamda, projemizde, politikaların geliştirilmesinden ve uygulanmasından sorumlu il ve ilçe belediyelerini muhatabımız olarak kabul ediyor, kentsel politikaların toplumun iyilik hâlini destekleyecek şekilde kurgulanması için temel ilkeleri ve değerleri, hazırlayacağımız politika raporu aracılığıyla belediye temsilcilerine sunmayı hedefliyoruz. Raporun ardından 2024 Yerel Seçimleri sürecinde belediye başkan adaylarına bir taahhüt metni sunmayı ve kamuoyu oluşturmayı hedefliyoruz.

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre sağlık yalnızca hastalığın bulunmaması durumu değildir, bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hâlidir. İyilik hâli toplumsal, ekonomik, kültürel, ekolojik, mekânsal birçok faktörle ilişkilidir; dolayısıyla iyilik hâline ulaşmak için sadece hastalıkların tedavi edilmesi değil iyilik hâlini belirleyen koşulların değiştirilmesi/iyileştirilmesi önemlidir. İyilik hâlini destekleyen kentleri talep etmenin aynı zamanda bir kent hakkı mücadelesi olduğunu düşünüyoruz.

Bu rapor Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA fonu ile desteklenen proje kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinin sorumluluğu Mekanda Adalet Derneği'ne aittir. Hollanda Krallığı Büyükelçiliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Proje kapsamında 26 Eylül’de düzenlenen çalıştayda çeşitli alanlarda hak temelli çalışmalar yürüten sivil toplum örgütü temsilcilerinden ve kent hakkı savunucularından oluşan 26 katılımcı ile bir araya geldik. Çalıştay kapsamında iyilik hâlini destekleyen kentlerin önündeki engelleri ve potansiyelleri, engelleri aşmak ve potansiyelleri olanağa dönüştürmek için yapılması gerekenleri tartıştık.

Çalıştay akışı ve katılımcılar

26 Eylül 2023 tarihinde 14.00-18.00 saatleri arasında Postane’de düzenlenen çalıştayın başlangıcında Mekanda Adalet Derneği ve “Daha Adil Bir Yerel Yönetim İçin Kent Hakkı ve İyilik Hali Politikaları” projesi hakkında kısa bir bilgilendirme yapıldı, çalıştayın yöntem ve amacına dair bilgiler verildi. Çalıştayın ilk oturumunda yuvarlak masa formatında tüm katılımcılarla kentte iyilik hâlini tartışmak üzere birlikte düşünme egzersizi yapıldı. İkinci oturumda katılımcılar masalara bölünerek tartışmaları derinleştirdi. Üçüncü oturumda ise masa tartışmaları tüm katılımcıların değerlendirmesine sunulacak şekilde aktarıldı. Çalıştay akışı ve katılımcılara dair bilgiler aşağıdaki gibidir:

14.00-15.00

1. oturum: Tanışma ve açılış tartışması

Moderatör: Bahar Bayhan, Mekanda Adalet Derneği

15.15-16.30:

2. oturum: Masa tartışmaları

“İyilik hâline katkıda bulunan kentlere ulaşmaktaki engeller ve potansiyeller nelerdir? Engelleri aşmak veya potansiyelleri olanağa dönüştürmek için nasıl kent politikaları oluşturulabilir?”

16.45-18.00:

Masa sunumları ve kapanış tartışması

Katılımcılar

1. masa

Moderatör: Kumru Çılgın, **Raportör:** Tuğba Uçar

Katılımcılar: Anjelic Kelavgil - 17 Mayıs Derneği

Eda Sevinin - GAR Göç Araştırmaları Derneği

Kubilay Önal - Gazhane Çevre Gönüllüleri

Melisa Kutluğ - Yeşil Düşünce Derneği

Özge Özgüner - BurHak Hayvan Hakları Merkezi

Zeynep Şölen Yıldız - Erişilebilir Her Şey

Bu rapor Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA fonu ile desteklenen proje kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinin sorumluluğu Mekanda Adalet Derneği'ne aittir. Hollanda Krallığı Büyükelçiliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

2. masa

Moderatör: Fatih Artvinli, Raportör: Tansu Toprak

Katılımcılar: Atom Şaşkal - Hrant Dink Vakfı

Alp Arısoy - Urban.koop

Eray Özgüner - BurHak Hayvan Hakları Merkezi

Eser Epözdemir - Erişilebilir Her Şey

Hazal Sıla Şahin - ALİKEV

Seda Özdemir - Derin Yoksulluk Ağı

Utku Şahin - Yeryüzü Ekoloji Kolektifi

3. masa

Moderatör: İlker Kayı, Raportör: Ayça Yüksel

Katılımcılar: Arda Moltay - Buğday Derneği, Çevre Dostu Yeşil Binalar Derneği

Arzu Erturan - Sokak Bizim Derneği

Deniz Umut Eker - ALİKEV

Işık Demirtaş - Gazhane Çevre Gönüllüleri

Onur Atay - Urban.koop

Yağmur Yıldırım - Kadir Has Üniversitesi, Açık Radyo ve Medyascope Şehir Hepimizin Programı

4. masa

Moderatör: Bahar Bayhan, Raportör: Enes Kablan

Katılımcılar: Çağla Ayaz - TESEV

Damla Barın - Hrant Dink Vakfı

Elif Avcı - Yereliz Derneği

Esra Akan - 65+ Yaşlı Hakları Derneği

Gizem Kıyığı - Şehir Dedektifi Derneği

Gül Köksal

Önder Uçar - Derin Yoksulluk Ağı

Oturum özetleri

Çalıştığınız 1. oturumuna açılış ve tanışma bölümü ile başladık. Yuvarlak masa formatında tanışma çemberini kurduk. Bu oturum için kurguladığımız tanışma oyununda katılımcılara: “Şehir kelimesini duyunca aklınıza gelen ilk şey nedir?” sorusunu yönelttik. Katılımcılar kendilerini ve çalışma alanlarını tanıtırken beraberinde akıllarına gelen ilk kelimeyi paylaştılar. Katılımcıların her birinin bu soruya verdiği yanıtlar aşağıdaki gibidir.

komşuluk, yaşam, kalabalık, tedirginlik, seyahat, gürültü, araba, trafik, heyecan, çok kültürlülük, şantiye, otobüs, meydan, keşmekeş, güvercin, olmayan kaldırımlar, üzerinde yaşayamayan hayvanlar, İstanbul, kaos, toplum, insan, farklı renklerin bir aradalığı, olasılık, acelecilik, karşılaşma, barınma, tarih, köy, mücadele, köpek, kedi, planlama

Bu rapor Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA fonu ile desteklenen proje kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinin sorumluluğu Mekanda Adalet Derneği'ne aittir. Hollanda Krallığı Büyükelçiliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Şehir kelimesini duyunca aklınıza gelen ilk şey nedir?

33 responses

Tanışma çemberi tamamlandıktan sonra Sait Faik Abasıyanık'ın "Kış Akşamı, Maşa ve Sandalye" hikayesinden seçilmiş bir parçadaki boşlukları katılımcıların söylediği kelimeler ile tamamlamak üzere bir oyun oynadık.

"Atlasam bir ..... şehre insem diyorum, şehir .....içinde her zaman elimin altında bulunan bir ..... tombalasıdır."

Katılımcıların söylediği kelimeler ile tamamlanan alıntı:

"Atlasam bir vapura/ trene/ bisiklete, şehre insem diyorum, şehir tesadüflerin, mücadelelerin, karşılaşmaların, tanışmaların, başlangıç ve bitişlerin, aşkın, buluşmaların, çatışmaların, buluşmamaların içinde her zaman elimin altında bulunan bir zamanın/ olasılıkların/ kaderin/ umudun/ şansın tombalasıdır."

Altının orijinal hâli:

"Atlasam bir vapura, şehre insem diyorum, şehir umutların, tesadüflerin, tehlikelerin, gürültülerin içinde her zaman elimin altında bulunan bir sergüzeşt tombalasıdır."

Tanışma turundan sonra Mekanda Adalet Derneği Kentsel Politikalar Programı Sorumlusu Bahar Bayhan'ın "Kent Hakkını ve İyilik Hâlini Gözeten Kent Politikaları" projesinin içeriğine ve amacına yönelik sunumu ile ilk oturuma devam ettik. Çalıştay öncesinde proje kapsamında gerçekleştirdiğimiz arama toplantılarında iyilik hâlini gözeten kentleri tanımlayan unsurların neler olduğunu tartışmaya açmıştık. Bu arama toplantılarında "Kenti yapmaya katılım, aidiyet, kentin kullanım değeri, kapsayıcılık, kolektivite, karşılaşma, çoğulculuk, erişilebilirlik" cevaplarını edindik.

Çalıştay katılımcılarına bu yanıtlara dair geri bildirimlerini veya eklenmesini düşündükleri unsurları sorduk ve aşağıdaki yanıtları aldık:

- Ekoloji
- Doğrudan demokrasi
- Yapabilirlik
- Şiddetsizlik
- Güvenlik
- Birlikte yaşam
- Öznellik
- Faillik
- Talep siyaseti
- Eşitlik
- Kendim olarak yaşayabilmek
- Örgütlenme
- Sağlık
- Anlayış

İlk oturumu tamamladıktan sonra çalıştayın ikinci oturumunda dört masaya ayrıldık. Her masada ilk olarak “iyilik hâline katkıda bulunan kentlere ulaşmaktaki engeller ve potansiyeller nelerdir?” sorusunu tartışmaya açtık.

1.masadan gelen yanıtlara göre bu soruya ilişkin öne çıkan engeller; barınma sorunu, yerelleşememe, aktivizm süreçlerinde hukuksal sorunların örgütlenme ve birlikte hareketi güçleştirmesi, iktidar politikaları, atanmış cinsiyete yönelik politika ve uygulamaların olması, hayvan haklarına ilişkin konuların politik bir mesele olarak ele alınmaması ve kentteki hayvanlara yönelik nefret/şiddet yönelimleri, engellilik alanındaki çözümlerin hak temelli olarak ele alınmaması, kentteki fiziksel engeller, kent yönetiminde karar alma süreçlerine aktif katılımın kısıtlılığı olurken potansiyeller, var olan engelleri çözmeye yönelik adımların atılabilmesi oldu.

2.masadan gelen yanıtlara göre engeller arasında toplumsal ilişkilerde iyilik hâli konusunda ortaklaşamama, yerel yönetimlerdeki koordinasyonsuzluk, farklılaşan ihtiyaçlara uygun kent planlamasının yapılmaması, sadece büyüme ve inşaat temelli kentlerin inşa edilerek sosyal ve ruhsal iyilik hâlinin göz ardı edilmesi ön plana çıkarken potansiyellere ilişkin yerel otoritelerle bağ kurmayı kolaylaştıran enformel ilişki ağlarının var olması yanıtları geldi.

3.masadan gelen yanıtlara göre iyilik hâline katkıda bulunan kentlere ulaşmaktaki engeller arasında kentsel planlama sorunları, iklim krizi, erişilebilirliği kısıtlayan fiziksel engeller, kentte yaşayanlar arasındaki diyalog eksikliği ve diyalog alanlarının sağlanamaması, barınamama, mevcut kaynakların karar alıcıların çıkarlarına hizmet etmesi olurken potansiyeller yeni ve yaratıcı pratiklerin bulunması, kolektif mücadele süreçlerinde iyi örnek sayılabilecek süreç ve uygulamaların var olması, sanal dünyanın imkânlarının (sosyal medya gibi) artması ve dayanışma biçimlerindeki yatay örgütlenmelerin imkân sağlayabilmesi yanıtları geldi.

4.masadan gelen yanıtlara göre iyilik hâline katkıda bulunan kentlere ulaşmadaki engeller olarak fiziksel mekânların niteliksizliği, kentte yaşayanların tektipleştirilerek farklılıkların göz ardı edilmesi, kentte yaşayanların yaşadıkları kente yabancılaşması, yerelleşememe, merkezi hükümet-yerel yönetim çatışması, yönetimlerin sivil toplumla iş geliştirmede liyakat sorunları, kentteki kararlara katılımın sağlanabilmesi için yerel ve merkezi otoritelerle olan diyalog zeminlerinin eksikliği olarak tariflendi. Bu engellerin karşısında potansiyeller olarak yerel yönetimlerin perspektifinin katılımcılığa daha açık olması, belediyeciliği altyapı hizmeti sunmak ile eş tutan algının değişmesi dile getirildi.

Masa tartışmalarında engelleri ve potansiyelleri ortaya koyduktan sonra engelleri aşmak ve potansiyelleri olanağa dönüştürmek için nasıl politikalar oluşturulabileceğini tartıştık. Bu noktada dört masanın verdiği yanıtlarla öne çıkan öneriler “Politika Önerileri” başlığında derlendi.

2. İyilik hâline katkıda bulunan kentlere ulaşmaktaki engeller ve potansiyeller

Çalıştayın ikinci oturumunda katılımcılar 4 masaya ayrılarak her masada “**İyilik hâline katkıda bulunan kentlere ulaşmaktaki engeller ve potansiyeller nelerdir?**” sorusu tartışıldı. Masaların engeller ve potansiyellere ilişkin değerlendirmeleri aşağıdaki gibi:

1. masadan gelen yanıtlara göre engeller:

- Yerel yönetimlerle ilişkilerde muhatap bulmakta güçlük çekme,
- Hizmetlerin ve vatandaşların yerle aidiyet kuramaması,
- Eşitsiz barınma koşulları,
- Türlerle ve doğaya yönelik nefret söylemleri, nefret politikaları,
- Atanmış cinsiyete yönelik kentsel hizmetlerin kişi ve gruplarda yarattığı sıkışma (atanmış cinsiyete göre kart okutma sırasında seslendirme yapılması gibi. Örneğin Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO otobüs hatlarında ve metrolarda öğrencilerin kullandığı kartları ‘bay öğrenci’ ve ‘bayan öğrenci’ olarak ayırdı. kaynak: <https://kaosgl.org/haber/ankarakart-trans-kimlikleri-yok-sayiyor>),
- Emlak krizi, kentsel dönüşüm politikaları,
- Kentlerin dönüşümünü tektipleştiren mimari uygulamalar,

- Sokak hayvanlarına karşı medya ve siyasilerin nefret söylemlerinin artması ve buna bağlı olarak türlerin yok olma tehlikesi,
- Hayvan haklarına ilişkin politika uygulamalarında bütçe ayrılmaması,
- Kent sakini olan hayvanlara yönelik yaklaşımın hassasiyet ve merhamet odaklı görünmesi; hak temelli bir biçimde ele alınmadan politik bir mesele haline getirilmemesi,
- Kentteki tüm canlılar arasında birlikte yaşama kültürünün geliştirilmemesi,
- Kentteki erişilebilirliği etkileyen fiziksel engeller,
- Engellilik alanındaki uygulamaların merhamet ve yardım söylemi üzerinden ilerlemesi, hak temelli olarak ele alınmaması,
- Kentte yaşayan herkesin kentsel kararlara eşit biçimde dahil edilmemesi,
- Çoklu kimliklere sahip bireylerin maruz kaldığı hak ihlallerinin çoğalmasının etkileri,
- Mültecilere yönelik nefret politikalarının çoğunluk tarafından benimseniyor olması,
- Toplu taşıma ücretlerinin yüksek olmasından kaynaklı bir araya gelememe sorunları,
- Kamusal alanlardaki daralmalar (festivallerin yasaklanması, barışçıl eylem ve yürüyüşlerin engellenmesi vb.)
- Göçmenlere yönelik ev sahibi zorbalığı,
- Kontrolsüz kentsel büyüme,
- İklim krizi ve sıcak dalgalarına karşı önlem alınmaması.

Engellerin karşısında potansiyeller:

- Mevzuat engellerinin bulunmasına rağmen enerji demokrasisinin önemli bir potansiyel olması,
- Adil ve temiz gıdaya ulaşmayı sağlayan yerel üreticilerin bulunması,
- Kentsel altyapının ulaşım araçlarının artırılmasını ve daha erişebilir olmasını mümkün kılması.

2. masadan gelen yanıtla göre engeller;

- Kentlerin büyüme temelli inşa edilmesi,
- Kent planlamasının temel ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleşmemesi,
- İyilik hâlinin toplumun her kesimi tarafından ortaklaşmaması, birinin iyilik hâlinin diğeri için olumsuz sonuç doğurması,
- Yerel yönetim içindeki koordinasyonsuzluk,
- Kuşakların değişmesi ile iyilik hâli taleplerinin değişmesi,
- Makro değil mikro ölçekte düşünülmemesi, taleplerin mahalle düzeyinde alınmaması, ihtiyaç saptanmaması,
- Toplumsal ilişkilerin ayrışması, ortaklaşma mekanlarının azlığı,
- Kişilerin yapabilirliklerini bilmeyişi.

Engellerin karşısında potansiyeller:

- Kent yöneticileri ile iletişim araçlarının arttırılabilir olması,
- Paylaşılan kamusal mekanların hâlâ var olması,
- İnfomal ilişkiler ağının var ve geliştirilebilir nitelikte olması,
- Belediyelerin istihdam alanları açabilecek potansiyelde olması,
- Belediyelerin bir araya gelme alanları oluşturabilecek imkana sahip olması.

3. masadan yanıtla göre engeller;

- Kentsel kararlara katılımı eşit ve adil bir temsiliyetin olmayışı,
- Kent yönetim süreçlerine nasıl katılım sağlanacağı konusunda yurttaşın yeterli bilgiye haiz olmaması,
- Kentsel dönüşüm süreçlerinin kaotik olması,
- Karşılaşma ve temas alanlarının giderek azalması,
- Bireylerin birlikte yaşama dair deneyim ve anlayışlarının giderek kaybolması,
- Gündelik hayat pratiklerinin standartlaşması,
- Kolektivite eksikliği,
- Aidiyetin sağlanamaması, yaşanılan yere yabancılaşma,
- Mahallelerdeki ortak akıl kültürünün bozulması,
- Kentin değişimini kabul edememe, yabancılaşma,
- İhtiyaç odaklı değil rant odaklı kararların uygulanması,
- Hizmet taleplerinin öğrenilmemesi,
- Kent bileşenlerinin tanınmaması,
- Karar alıcıların ekonomik, rant, siyasi çıkar ve şahsi önceliklerini ön planda tutması,
- Kentsel hizmetlerde aciliyetler hiyerarşisinin doğru tanımlanmaması,
- Diyalog mekanizmalarının sürekli kılınmaması,
- Kentlerin fiziksel engeller barındırması, herkes için erişilebilir olmaması,
- Yerel yönetim bütçelerinin ihtiyaçlara yönelik kullanılmaması,
- Bir araya gelme mekanlarının kısıtlılığı,
- Sınıfsal farklılıklardan ötürü bir arada yaşamın tercih edilmemesi.

Engellerin karşısında potansiyeller ise;

- Yerel yönetimlere sunulacak talep dilekçelerine 15 gün içinde cevap verilmesi mecburiyeti,
- Yatay örgütlenmelerin varlığına devam edebilmesi, gelişebilme imkanının olması,
- Sosyal medya araçları ile yerel yönetimlere hızlı ulaşabilme, geri dönüş alabilme,
- Var olan iyi örneklerin potansiyel olarak kullanılabilir olması, (Örneğin Gazhane Müzesi süreci)
- Yerel direnişlerin ve eylemselliğın artıyor olması,
- Olumlu sonuçlanan mücadele süreçlerindeki aktörlerin deneyimlerinden faydalanabilmek, (mücadele süreçlerinde talepleri çoğaltmak ve sürecin içerisinde sürekli yer almak gibi)

- İnfomal iletişim ve dayanışma ağlarının çoğalması,
- Mücadele deneyiminin artması, (LGBTİ+ hareketinin yaratmış olduğu pratikler, Gezi Parkı mücadelesi vb.).

4. masadan yanıtları göre engeller;

- Kentlerdeki fiziksel mekanların yaşlılar, engelliler ve çocuklar için niteliksiz ve erişilebilir olmaması,
- Aktif ve yerinde yaşlanma olanaklarının yetersiz oluşu,
- Belediyelerin kentte yaşayanları tektipleştiren bakış açısıyla görmesi ve bu algı sebebiyle kamusal mekanların kapsayıcı olmaması,(örneğin parkların engelli çocukların kullanımı için tasarlanmıyor oluşu)
- Yerel yönetimlerin hizmet verecekleri alanları ve orada yaşayanları demografik olarak tanımaması. Bu sebeple ihtiyaca yönelik çözüm getirememesi ve hizmetlerin yerelleştirilememesi,
- Yerel yönetimlerde bulgu ve veriye dayalı bilimsel olarak çeşitli/özel ihtiyaçların tespit edilmesini ve kararların yönlendirilmesini sağlayacak düzeyde kent hakkında yeterince detaylı veri genellikle bulunmaması veya kurumlar arası bu verilerin paylaşılmaması,
- Kentsel uygulamaların üst ölçekli yürütülmesi, mikro alanlar için gerekli tanımlama ve analizler yapılmadan projelendirme yapılması,
- Yerel yönetimlerin merkezi hükümetten bağımsız karar alamaması, yerel-merkezi hükümet çatışmaları,
- Mega projelerin kent politikalarında büyük yer kaplaması ve olumsuz etkilerine karşı kent hakkı savunucularının taleplerinin dinlenmemesi,
- Kültürel miras alanlarının çoğulcu anlayışla korunmaması, gayrimüslim mirasının giderek yok olması ve bununla bağlantılı olarak kültürel hafızanın yok olma riski,
- Kültürel miras alanlarının kimliğini yitirmesi ve sadece bir tüketim alanına dönüşmesi, mekanların tarihsel sürekliliğinin sağlanmaması
- Yerel yönetimlerin “kamu yararı” ilkesini algılamalarındaki farklılıklar,
- Yerel yönetimlerin kurumlarla geliştirdikleri iş birliklerindeki liyakat eksikliği,
- Kent konseylerinde hak savunucusu örgütlerin temsiliyetlerinin az olması,
- Kent konseylerinin bütçelerini belediyelerden aldıkları için oraya bağımlı olması,
- Belediye yönetimlerindeki yetki devir süreçlerinden kaynaklı hizmet sunumlarındaki hız baskısı, baskıdan kaynaklı nitelikli, kapsayıcı politika kararlarının verilmemesi,
- Belediyelerde istihdam edilen kişilerin kent hakkı ve iyilik hâli perspektifinden meseleleri konuşacak donanımda olmaması,
- Kapitalist üretim ilişkilerinin kenti metalaştırması ve bununla ilintili olarak belediyelerin ticari kaygı güderek işbirliği geliştirmesi,
- Belediyelerin ticari ilişki geliştirdiği şirketleri denetlememesi,

Engellerin karşısında potansiyeller:

- Yerel yönetimlerin hak temelli yaklaşıma dair farkındalığının giderek artması, belediyciliği altyapı hizmeti sunmak ile eş tutan algının değişmesi.
- Yerel yönetimlerde sivil toplumla işbirliği yapma eğiliminin artması, açık veri portalları ile daha şeffaf bir yönetim anlayışının güçlendirilmiş olması.

3. Politika önerileri

- Katılımcı demokrasiye yönelik politikalar geliştirilmeli. Toplumun her kesiminden aktörlerin seslerinin duyulduğu mekanizmalar geliştirilmeli.
- Belediye Kanunu'ndaki hemşerilik hukukunun sunduğu aktif yurttaşlık olanağı sağlanmalı.
- Bağımsız ve toplumdaki her kesimi temsil edebilecek kent konseyi yapısı kurulmalı. Kent konseyinde konseyin bağlı olduğu yönetimin yakın çevresinde yer alanların temsiliyetiyle sınırlı kalmamalı,
- Belediye meclisleri kent yönetiminde aktif katılım mekanizmaları olabilecek şekilde yeniden kurgulanmalı, kent konseyi kararları bağlayıcı hâle getirilmeli,
- Yerel yönetimdeki aktörler ırkçılığa, cinsiyetçiliğe veya türçülüğe varan kutuplaştırıcı dilden uzaklaşmalı.
- Kent yönetimine katılım için taban örgütlenmelere (mahalle, sokak vb) alan açılmalı, diyalog alanları genişletilmeli.
- Belediye bütçesi bağımsız birimler ve aktörler tarafından oylanmalı.
- Yerel yönetimlerin hizmet ve politika uygulama süreçlerinde karardan etkilenecek olan özneler karar alma süreçlerine dahil edilmeli.
- Kamusal alanlara acil ihtiyaci durumlar için sağlık ünitesi, mobil tuvalet, emzirme kabini gibi birimler yapılandırılmalı.
- Yerel yönetimler dayanıklı şehirler geliştirmek üzerine çalışmalarını alanında uzman kişilerle birlikte yürütmeli,
- Belediyelerin proje işbirliklerinde siyasi ve politik görüş olarak yakınlarında olanlarla işbirliği yapma kaygısı güdülmeden liyakat esas alınmalı ve kurumlara eşit mesafede yaklaşılmalı.
- 2021 yılında Hayvanları Koruma Kanunu ile belediyelere getirilen hayvanlar için bakımevi açma zorunluluğuna karşın sorumluluk yerine getirilmeli.
- Belediyelerin sunduğu sosyal destek uygulamaları (engellilere ve yaşlılara yönelik evde bakım hizmetleri, ayni ve nakdi hizmetler vb) yardım temelli dilden çıkarılarak hak temelli uygulamalara dönüşmeli. Bu açıdan sosyal destekler "katılımcı kent politikaları için ayrılmış bütçeler" olarak ifade edilmeli.
- Toplumun farklı kesiminden vatandaşlar ve diğer canlılar için temas ve karşılaşma alanları artırılmalı.

- Kent içinde atıl durumda olan kültürel ve endüstriyel alanlar katılımcı süreçlerle dönüştürülmeli, halkın ortak kullanımına açılmalı. (Gazhane Müzesi örneği)
- Yerel yönetimde vatandaşların hak talep etmeye yönelik muhatap bulma sorunu çözümlenmeli ve iletişim mekanizmaları bilinir kılınmalı,
- Belediye kanununda yer alan hemşerilik hukukunun çerçevelediği hâliyle aktif yurttaşlık uygulanabilir hâle getirilmeli.
- Yerel Eşitlik Eylem Planları işlevsel hâle getirilmeli.
- Yerel yönetimlerin yurttaşlarla kurduğu ilişkilerin biçimi genişletilmeli. Dil, algı farklılığı ve engel durumları göz önüne alınmalı.
- Yurttaş-yönetim arasında iletişim köprüleri kurulmalı (kent konseylerinin işlevsel hâle getirilmesi vb)
- İklim krizine karşı kollektif mücadele verilmeli.
- Bütüncül kent politikaları üretmek ve uygulayabilmek adına yerel yönetimin içinde yer alan birimler arasında koordinasyon güçlendirilmeli. Birimler birbirlerinden bağımsız faaliyet yürütmemeli.
- Kentin tüm sakinleri için “kentte barınma” alanları-sistemleri kurgulanmalı.
- İklim değişikliğiyle uyumlu sürdürülebilir mekansal planlama yaklaşımı yeni yapılacak planlama süreçlerine entegre edilmeli. Kentlerde sosyo-ekolojik dayanıklılık temel alınmalı.
- Kent yönetimiyle sivil toplum ilişkilerinin yeniden düzenlenmesine yönelik politikalar geliştirilmeli.
- Kentsel kararların uygulanma süreci denetlenebilir ve hesap sorulabilir hâle getirilmeli.
- Bireylerin taleplerini nereye ve nasıl sunacaklarına dair bilgilendirme çalışmaları yapılmalı.
- Yerel yönetimlerin halk sağlığına karşı yaklaşımı değiştirilmeli, sadece tedaviye yönelik uygulamaların haricinde koruyucu sağlık hizmetlerine yer verilmeli.
- Ekonomik yoksulluğu azaltmaya yönelik politikalar geliştirilmeli.

4. Sonuç Yerine: Değerlendirme ve Hedefler

Bu çalışmada amaçlanan, farklı alanlarda çalışan sivil toplum temsilcilerini ve kent hakkı savunucularını bir araya getirerek kentsel politikaların toplumsal iyilik hâlini nasıl etkilediğini ve bu konuda sorunları/potansiyelleri tespit edip politika önerilerini tartışmaktır. Projenin temel amacı, belediyelerin kent politikalarında toplumsal iyilik hâlini göz önünde bulundurmalarını sağlamak, sağlık sorunlarını sağlık hizmetleri sunarak çözebileceği düşüncesinin ötesine geçerek bütün politikalarında iyilik hâli yaklaşımını benimsemelerini ve anaakımlaştırmalarını sağlamaktır. Bunun için, belediyelerin “ne” yapacağını değil “nasıl” yapacağını ortaya koymak hedeflenmiştir. Örneğin kentte yeşil alanların artırılması iyilik hâlini destekleyen bir karar gibi görünse de bu alanların oluşturulmasında mevcut toplumsal yaşamın ve ekosistemin nasıl etkileneceği, bu alanlarda herkesin kullanım hakkının nasıl gözetileceği gibi sorular bu kararın iyilik hâlini etkileyen görünmez boyutlarını gözler önüne serer.

Bu projede politika ve uygulamaların tasarlanması sürecinin de toplumsal iyilik hâlini etkilediğine dikkat çekmek, olumsuz etkilerin azaltılması ve iyilik hâlini destekleyen süreçlerin geliştirilmesi için göz önünde bulundurulması gereken rehber ilkelerin tanımlanması hedeflenmiştir. Çalıştay kapsamında yapılan tartışmalar, rehber ilkelerin belirlenmesine katkı sunmuştur.

Çalıştaydaki sorun/potansiyel tespitlerinden ve çözüm önerilerinden yola çıkarak derlenen rehber ilkeler aşağıdaki gibi sıralanmıştır. Bu ilkelerin tekil ve birbirinden bağımsız olarak uygulanması değil ilişkisel bakış açısıyla, birlikte ele alınması kıymetli olacaktır.

- **Katılım/söz hakkı:** Yurttaşların kentsel uygulamalara, kararlara karşı sözünü söyleyebileceği ve muhababını bulacağı, diyalog geliştirebileceği, yerel yönetimlerin yürüttükleri çalışmalara dair yurttaşı düzenli olarak bilgilendireceği, karşılıklı ve sürekli kılınan bir katılım modeli.
- **Kullanım hakkı ve kamu yararı:** Politikaları, uygulamaları hizmetleri mülkiyet ilişkisinin dışına çıkarak kullanım hakkı temelinde oluşturmak, belirli kişi ve grupların faydasını değil toplumsal faydayı göz önünde bulundurmak.
- **Ekoloji perspektifi:** İnsan merkezci bakış açısının ötesine geçilmesi, kentteki diğer canlıların yaşam hakkının gözetilmesi, ekosistem sağlığının hedeflenmesi.
- **Toplumsal cinsiyet perspektifi:** Mevcut politikaların cinsiyet temelli ayrımcılığı ve eşitsizliği nasıl derinleştirdiğinin farkına vararak toplumsal cinsiyet eşitliği odağında ve cinsiyet temelli ayrımcılığın önüne geçecek şekilde tasarlamak.
- **Çoğulcu:** Çoğunluğun azınlığı kapsadığı hiyerarşik bir ilişkiden ziyade kesişimsel kimlikleri göz önünde bulunduran, kimlikleri tek potada eritmeden çoğulculuğu öne koymak.
- **Topluluk ve dayanışma temelli:** Kentte halihazırda bir araya gelerek dayanışma temelli örgütlenmiş grupların kapasitesini güçlendirmek, deneyiminden öğrenmek, işbirliklerini artırmak.
- **Hak temelli:** Yurttaşları pasifize eden ve muhtaçlık algısına dayanan yardım temelli yaklaşımın yerine onurlu yaşam hakkını esas almak.
- **Müzakereci:** Tepeden inme yöntemleri değil diyalogu, müzakereyi ve çatışma çözümünü benimsemek.
- **Bütüncül:** Politikaların ve uygulamaların birbiri ile ilişkisini kuran, toptancı olmayan.
- **Sürdürülebilir:** Sadece çevresel sürdürülebilirlik odağında değil politikalar ve uygulamalarda toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirliği hesaba katmak ve politikaların devamlı, uzun erimli olmasını sağlamak.
- **Erişilebilir:** Fiziksel erişilebilirliğin yanında sosyal ve ekonomik erişilebilirliği de dahil eden.
- **Şeffaf, denetlenebilir ve hesap verebilir:** İşbirliklerinde ve işe alım süreçlerinde liyakatı gözetken, veri odaklı, bilgiyi, karar alma süreçlerini ve hizmet sunumlarını açık, anlaşılır ve denetlenebilir kılmak.

Yukarıda sıraladığımız ilkelere dair yorumlarınızı ve ilkelerin nasıl operasyonel hâle getirileceğine ilişkin katkılarınızı bekliyoruz. Alanında uzman katılımcılarla birlikte yürüttüğümüz bu çalıştayın çıktılarını sizlerle birlikte geliştirmeyi hedefliyoruz. Kent hakkı ve iyilik hâli konusunun yerel seçim sürecinde savunuculuğunu yapabilmek adına sizlerin de sürecin parçası olmanızı diliyoruz.

Bu rapor Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA fonu ile desteklenen proje kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinin sorumluluğu Mekanda Adalet Derneği'ne aittir. Hollanda Krallığı Büyükelçiliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.